

Til Mellomkirkelig råds møte 25.-26. februar 2025

Orienteringssak om hav og gruvedrift på havbunnen

For fish and shell and mighty whale, for all God's gifts our thanks we pour.

Innledning

Tilbake i 2004 ble *Otin nai*-erklæringen skrevet, i Kirkenes verdensråd. Denne angår både havnivået og livet i havet som truede, noe som truer livet til menneskene som bor på øyrikene i Stillehavet. Innledningen er den siste strofen av en bønn som innleder deklarasjonen. 20 år senere truer ikke bare havnivåene og død havbunn øyrikene i Stillehavet, men det blir enda tydeligere for oss at havet og livet i havet er under sterkt press. Etter *Otin nai*-erklæringen har flere erklæringer kommet, både internasjonalt og nasjonalt, med oppfordring om at vi som kristne skal verne om Guds skaperverk, og virke for klimarettferdighet på bred økumenisk front. Som kirke ønsker vi å ta et tydelig standpunkt for Guds skapelse og stå sammen med alle arter og livet som finnes i havet, hvis dybde vi ikke kjenner, og hvis forhold til hverandre er skjult for oss. Vi kjenner ikke til konsekvensene av leting etter mineraler på havbunnen. Vi vet at mye annet vi har gjort, har fått fatale konsekvenser for Guds skapelse. "Pris Herren fra jorden, dere havets skapninger og alle dypene, lyn og hagl, snø og tåke, gjør som han befaler" Sal 148,7-8.

Relevans frem mot valget 2025

Innen havforvaltningen fremhever KISP gruvedrift på havbunnen som det mest aktuelle temaet frem mot Stortingsvalget høsten 2025. Deretter kan man trekke frem oppdrett, fiskeri og utbygging av havvind. Det er fortsatt mye man ikke vet om marine miljøer, og hvilke konsekvenser ulik menneskelig aktivitet har. Når det gjelder dyphavet, er kunnskapsgrunnet forsvinnende lite. I 2024 [stemte Stortinget for å åpne et dyphavsområde](#) som tilsvarer 85 % av fastland-Norge for leting og utvinning av mineraler. Den første konsesjonsrunden ble satt på pause i regjeringens budsjettforhandlinger, men saken kommer antakelig til å bli gjenopptatt i nye regjeringer.

Hvorfor gruvedrift på havbunnen?

Bakgrunnen for at man ser på gruvedrift på havbunnen, er sammensatt. Et aspekt kan være en [spent geopolitisk situasjon](#), der spørsmålet også handler om hvilke land som forsyner verden med mineraler. Her har Norge en særposisjon, med tilgang på store havområder og erfaring med å utnytte kontinentalsokkelen.

Et annet hovedargument er behovet for mineraler i utvikling av ny teknologi, særlig med tanke på økt etterspørsel av fornybare energikilder i klimakrisen. En [rapport fra de Europeiske vitenskapsakademiene](#) har bl.a. vist at mineraler for det grønne skiftet heller bør komme fra sirkulærløsninger enn fra ny utvinning på havbunnen. En annen [rapport fra SINTEF](#) utforsket ulike måter man kan effektivisere mineralbruk på. Den viser at behovet for ny utvinning av de viktigste mineralene i det grønne skiftet kan reduseres med 58 %, og at gruvedrift på havbunnen ikke trenger å være løsningen.

En annen driver bak satsing på gruvedrift kan være hensynet til arbeidsplasser i submarine sektorer når petroleumsvirksomheten skal avskaffes.

Risiko ved gruvedrift på havbunnen

Dype marine miljøer er dog blant svært få områder på planeten som fortsatt er urørt av mennesker, og livet der er spesielt tilpasset det unike miljøet over lang tid. For mange organismer er sammenhengende villmark essensielt for overlevelse. Med tunge tekniske inngrep vil man stykke opp området, og forringe eller ødelegge habitater til svært sårbare organismer. Det er vanskelig å overdrive hvor lite kunnskap man har om livet og verdiene i økosystemene på havbunnen. I 2024 fant noen forskere for eksempel revolusjonerende [tegn på oksygenproduksjon](#) på flere tusen meters dyp, i steinknoller (mangannoduler). Dyphavet fungerer i tillegg som et stort karbonlager, og bidrar på mange måter til å regulere klimaet og andre livsviktige prosesser på Jorda. Man vet ikke hvordan menneskelig aktivitet på havbunnen kan påvirke disse.

Manglende kunnskap og føre-var-prinsippet

I lys av føre-var-prinsippet er det en [overveldende internasjonal enighet](#) om at man har altfor lite kunnskap om konsekvenser og omfang til å gjøre inngrep som gruvedrift på havbunnen. [32 land](#) har signert et opprop for et moratorium, og blant de andre som fraråder og motsetter seg prosjektet, er Europaparlamentet, Nordisk råd og Verdens Økonomiske Forum. Havpanelet, som Norge leder, sier i sin hovedrapport fra 2020 at gruvedriften kan være i strid med FNs bærekraftsmål og en bærekraftig havøkonomi. I tillegg har [store selskaper](#) som Phillips, Google, Volvo og Apple sagt at de ikke ønsker å bruke eller investere i mineraler utvunnet fra dyphavet. I Norge har fagorganer som Miljødirektoratet, Havforskningsinstituttet, Polarinstituttet, NTNU og UiB stilt seg sterkt kritiske på grunn av mangelen på kunnskap.

Havforvaltningen løfter ofte spørsmålet om i hvilken grad skaperverkets iboende verdi også skal tas i betraktning, og hvor langt man vil strekke seg for å sikre en bærekraftig drift som sikrer livsgrunnlaget for våre neste – for etterslekten. Gruvedrift på havbunnen setter disse store dilemmaene på spissen. Omfanget av inngrepet er stort i areal, men vil potensielt endre de marine miljøene for alltid. Hvordan skal man kunne reparere eventuelle skader når de befinner seg på de mest ufremkommelige miljøene på kloden? Det finnes ingen garanti for at den beste tilgjengelige teknologien er tilstrekkelig for å gjennomføre leting og utvinning på en skånsom måte. Man har rett og slett ikke nok kunnskap om naturmiljøene det gjelder, til å kunne kartlegge konsekvensene. Ved likevel å åpne for å sette uerstattelige naturverdier på spill, [brytes føre-var-prinsippet](#).

Havnasjonen Norge er avhengig av levende marine økosystemer, både i dag og i fremtiden. Dessverre er livet i havet under sterkt press. Med dagens utvikling vil ikke fremtidige generasjoner ha mulighet til å høste av de samme ressursene som vi har i dag. I tillegg settes skaperverkets egenverdi ofte til side for økonomiske verdier og andre menneskelige behov. Man ser altså en grunnleggende urettferdighet i dilemmaene som oppstår i forvaltning av skaperverket. Derfor er havpolitikken også relevant for Den norske kirke. Hvordan havet bevares og brukes, er et internasjonalt anliggende som Norge kan sette presedens i, og berører mange aktuelle verdispørsmål. Her kan kirken spille en viktig rolle som en arena for refleksjon og dialog. KISP bidrar gjerne videre til å bygge kompetanse på

havtematikk. Vi vil dessuten utfordre Mellomkirkelig råd og andre organer i Den norske kirke til å bruke en profetisk stemme i situasjoner der rettferdighetsperspektiver, føre-var-prinsippet og faglige råd settes til side.